

Landskap: Skåne Upptecknare: Birger Ahström
Härad: Berättare: John Johansson, Lund
Socken: Lund Berättarens yrke: Typograf
Uppteckningsår: 1966 Född år 1887 i Lund

Typografminnen. s. 1-6.

(ett omma.
fr. lista; se
rundskrivelsen)

Skriv endast på denna sida.

ACC. N:R M. 16592:/.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag blev typograf främst för att jag tyckte det var ett intressant yrke. Och så tyckte man ju att det var lite förmer än skomakare och annat. Det var inte för betalningens skull - den var förresten inte så förbaskat storlagen på den tiden.

Jag kom inte i yrket med detsamma. Först var jag sprinpojke hos Wahlboms klädeshandel här i Lund. Jag är förresten född här i staden, far min var tamburvaktmästare på Grand Hotel. Så han arbetade inte inom det grafiska och det är eller var det ingen annan i släkten som heller gjorde.

Jag var hos Wahlboms åren 1901-1903. Då fick jag börja som lärpojke hos Otto Grahns tryckeri . Där stannade jag till 1905. Det året, den 2 januari, började jag hos Håkan Ohlssons, och där stannade jag i femtio år, så jag har inget särskilt att berätta.

Att jag blev tryckare och inte sättare berodde kanske på att jag tyckte det var så rysligt spännande med maskinerna. Det tycker väl de flesta pojkar . När man tänker på hur maskinerna såg ut på den tiden, så märker man ju hur det tekniska utvecklats. På den tiden när jag började, hade Grahns digelpressar med gasmotor. Givetvis var det med handiläggning. De hade till och med en gammal press med tramp, man fick trampa på en pedal, som satte ett stort sväng-

ACC. N:R M. 16592:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

hjul som drev pressen i rotation. Det var egentligen ganska svårt, man fick ju både trampa jämt, så att pressen fick en lugnx och säker takt, och lägga i för hand.

Håkan Ohlssons hade pressar som drevs med fotogenmotor när jag började. Varje lördag gjorde jag och en tryckare som hette Åkesson ren motorn. Det hade vi extra betalt för. Sen kom det elektriska, jag minns inte riktigt när. Men till en början var det bara de stora pressarna som drevs med elektricitet, en Augsburgare och en Eickhoff.

Ja, så kom första världskriget. Jag blev mobiliserad. När jag blev fri från kriget fick jag till att börja med en plats i Växjö. Men där stannade jag inte länge. När jag varit där i tre månader skrev Håkan Ohlsson att en tryckare hade slutat hos dem och att jag kunde få hans plats. Så kom jag tillbaka till Ohlssons igen.

Den press jag då fick var en sk kretsgångspress, ett stort och åväktigt skräille. Den är skrotad för länge sen nu. Efter den köpte de en modernare tvåturspress, och nu har de MAN-pressar. På de sista tio åren arbetade jag i en sån press och körde huvudsakligen blanketter. Men förr var det både avhandligar och annat.

ACC. N:o M. 16592:3.

3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Lärlingstiden var fyra år. Utbildningen var det på sätt och vis inte mycket med. Gubbarna ville inte lära ut vad de kunde. De behöll sin små knep för sig själva. Det fick man lusa ut själv. Man fick börja med att lägga i. Det var pojke- och frumtimmersgöra. Det fanns kvinnliga iläggerskor också, som inte gjorde annat. Sen fick man försöka i digelpressarna, och när man var lite hemma där fick man hjälpa till i snällpressarna.

Ja, så gick det till. Man fick vara lite vaken och försöka lära sig. Lappningar skars ju för hand på den tiden. Ingen synade arbetet man gjorde. Snarare skällde om det inte blev bra.

Ärenden och sånt sprang vi inte. Det fanns springpojke. Inte heller hämtade vi öl till de äldre. Håkan var förresten religiös och ~~tyckte~~ absolut inte om det där. Men det fanns de som hade med sig både det ena och det andra i alla fall.

Någar original hade vi inte hos Ohlssons. Det kom ju gubbar ibland förståss, sådana där som vandrade från arbetsplats till arbetsplats. Men det var inte så många tryckare, det var mest sättare. Det är ju alltid svårt för en tryckare att få ett tillfällighetsjobb sådär. Men det fanns två i alla fall: en hette Svensson och en annan kallades Älgen, och de hade båda arbetat hos Håkan Ohlsson

ACC. N.R M. 16592:4.

4
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

förr i tiden. Men de kysste flaskan för mycket de där gubbarna, så de fick sparken. Svensson var en buse, men Älgen var en hygglig karl. De kom till tryckeriet och faktade pengar ibland. Men vi hade en regel. De fick ingenting om de inte hade klara fackföreningsböcker. Vad de egentligen levde på vete fasen. De var nog så trasiga och malätna många gånger. Älgen fick en ny kostym en gång. Faktor Nilsén hade en gammal avlagd som han gav bort. Efteråt frågade vi Älgen var han hade gjort av den som han haft på sig. Den hade han gett bort till en luffare som han träffat på tegelbruket där han sov om natten. Här dålig hans kostym var fanns det de som hade en sämre.

Arbetstiden var från klockan 7 till klockan 6 på eftermiddagen. Lördagar arbetade från klockan 7 till klockan 1 eller 2. Julafton var vi fria, och andra "aftnar" arbetade vi från klockan 7 till klockan 12 utan måltidsrast. Men en smörgås och en kopp kaffe hann man ju med i alla fall. De tog man sig medan pressen gick. Då kom alltid faktorn eller Håkan och sa till att idag siltuades det tidigare och måltidsrasten var indragten. Och då svarade man att pressen går ju i alla fall. Och då gick dom. De menade ingenting med det, men de fick ju hålla på sitt för principens skull.

Men en princip höll man berghårt på hos Ohlseons - extra arbete på söndagarna fick inte förekomma. Vilodagen fick inte vanhelgas. Många lördagsnätter har jag stått och tryckt på avhandlingar eller andra brådkande arbeten. Då kunde

ACC. N:R M. 16592:5.

5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Håkan komma in och säga: "Slå av maskinerna, Nielgen har börjat." Då slutade man. De t har varit lika dant med hans son, som efterträdde honom. Men de var ändå resornabla. Jag minns ett år första maj inföll på en måndag. Vi hade ett brådskande arbete som måste bli klart. Sven-Håkan bad mig arbete första maj, ~~men~~ men jag sa nej. "Jag ska stå på lördag, och jag skulle kunna stå på söndag också om det knep, men första maj arbetar jag inte. Sven-Håkan får förstå att jag ~~inte~~ har mina helgdagar, precis som du har dina - jag sa du till honom ibland när vi var ensamma, jag har ju känd honom sen han var nyfödd." - "Det är rätt farbror", svarade han, "då får arbetet anstå till tisdag." Så kunde det vara förr i världen, när det fanns ett lite mer personligt förhållande mellan arbetsgivaren och anställda som varit på samma arbete nästan hela sitt liv. I synnerhet på den gamles tid; på somrarna åkte han ofta med oss ut och boda på kvällen, och då bjöd han i allmänhet på kaffe efteråt.

Han var snäll den gamle, även om han sades vara besvärlig i löneförhandlingar. Och lönen var ju inte så stor. Men man hade ju inte så stora utgifter heller. När jag var nygift 1920 och bodde på Lärkvägen kostade ett rum och kök 25 kronor i månaden. 1935 flyttade vi till två rum och kök, och det kostade 42 kronor per månad. 1959 köpte jag den här insatslägenheten - den kostar 135 kronor för två rum och kök idag. Och jag minns när jag ~~inte~~ arbetade i Växjö; då hade jag 18:50 i veckan. Men rummet ko stade bar 2:50 och maten kostade 8 kronor i veckan!

ACC. N.R M. 16592:6,

Men man har ju en bra pension nu förtiden, så jag klagar verkliggen inte. Och
vi är ju ensamma mor och jag. Vi har bara en dotter, och hon arbetar också
hos Håkan Ohlssons, fast hon sitter nere hos Berlings!

6
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND